

SOS2000

Sensorretningslinjer

Vi har tatt med punkter som bør nevnes i elevenes svar på hvert spørsmål. Det forventes ikke at studentene beskriver hvert punkt og element, men et svar av høy kvalitet vil inkludere de fleste av dem. Spesiell oppmerksomhet bør gis til klarhet, kreativitet og evnen til å syntetisere informasjon på tvers av lesninger og forelesninger.

Korte spørsmål

Eksamen består av deler. I første del skal studenten svare på tre av fire spørsmål, og i siste del skal et av to spørsmål besvares. Man skal bruke ca. 50% av tiden på hver av de to delene.

1. Hva er de tre «modes of reasoning» som Swedberg snakker om? Beskriv hver enkelt.

Her bør studentene nevne induksjon, deduksjon og abduksjon, og kunne gjøre rede for hva som kjennetegner disse forskningsstrategiene eller «modes of reasoning». Det teller positivt hvis studentene viser at teoretisering som regel består av flere modes of reasoning, og at man beveger seg fram og tilbake mellom induksjon og deduksjon. Når det gjelder abduksjon gjelder dette stort sett for kvalitative studier, og anlegg et eksplisitt forsøk på teoretisering ut fra meningsdata. Hvis studenter i tillegg kan kobles til for eksempel Abends artikkel om ulike forståelser av teori eller om forskjellige mellom hvordan man teoretiserer i amerikansk og mexisk sosiologi forteller det positivt. Det samme gjelder hvis man trekker inn andre relevante pensumbidrag.

2. Max Weber introduserte idealtyper som en måte å teoretisere på i sosiologi. Hva er en idealtipe, og hvordan kan vi bruke idealtyper for å studere og teoretisere om samfunn og kulturer vi ikke kjenner så godt på forhånd? Gi et eksempel.

Her dreier det seg om å vise at man forstår hva en idealtipe er – altså en abstraksjon av virkeligheten som kan befinne seg på ulike nivåer av abstraksjon. Idealtyper i Webers forstand er for eksempel de ulike autoritets- og handlingstypene som han beskriver, men det kan også dreie seg om idealtyper på et mindre generelt nivå – for eksempel at man trekker ut essensielle trekk ved ulike subkulturer eller land, for eksempel ulike typer velferdsstater. Swedberg sier at man kan bruke idealtyper fra egen kontekst for å undersøke hvordan andre kontekster er – ved å se på forskjellige og likheter. Altså at man bruker en idealtipe fra en kontekst/land som en slags mal for å se hvordan ting ser ut i en annen kontekst som man ikke kjenner så godt til eller det er forsket mye på. Her kan man også trekke inn litteratur om komparative case-studier, og eventuelt også om analogier.

3. Hva er komparativ case studie-metode? Hvordan bidrar den til teoretisering? Nevn noen mulige styrker og svakheter ved denne måten å teoretisere på?

Komparative case-studier er studier som tar utgangspunkt i flere case – enten ganske like case eller svært forskjellige case, og bruker dette som et utgangspunkt for teoretisering. Da er et sentralt fokus å først analysere hvert tilfelle for seg for så å sammenligne på tverr av casene. Er det overordnede fellestrekk/ulikheter som kan bidra til mer abstrakt/generell teoretisering. I forelesningen brukte jeg noen eksempler fra min egen forskning, men det er ikke forventet at studentene skal huske/kunne dette siden det ikke er på pensum. Her er det viktigere å referere til Burawoy's extended case method som et alternativ for komparativ casestudie-metode. Poenget der er å lete case som avviker eller er annerledes fra casene teorien til nå bygger på, og så bruke dette for å videreutvikle eventuelt forkaste. Motsvaret til dette er grounded theory, som starter med en case, og utvikler teori ved å prøve nye case inntil analysen er «mettet» og man har en teori på et mer generelt nivå. Vaughan kan også nevnes her – selv om hun er mer opptatt av analogisk tekning enn komparativ sak. Studentene kan også inkludere poenger fra forelesningen om begreper – Vassenden & Andersson og Fjær og Tutenges, som begge bygger på

sammenlignende case. Hvis også studentene kan problematisere case-begrepet, og nevne at case kan være ulike ting – f.eks. organisasjoner, samtalesekvenser, brudd i forhold etc. er dette positivt.

4. Sosiologer bruker ofte metaforer for å utvikle teori. Eksempler på dette er hvordan Bourdieu bruker feltbegrepet, og hvordan Goffman bruker teater som metafor for sin teori om hvordan vi spiller roller i dagliglivet. Hva er en metafor, og hvilke forslag har du til metaforer som kan hjelpe oss i å forstå hvordan ulike grupper av studenter på Blindern forholder seg til studiene?

Her skal studentene kunne beskrive hva en metafor er, og de kan også gjerne trekke inn analogier, som ifølge Bjørns Schiermer (hans forelesning) er nesten det samme som metaforer. Det er viktig å få fram at metaforer belyser bestemte aspekter ved empiren, og at de hentes utenfra det feltet man studerer. Ved å bruke teatermetaforen viser Goffman fram et aspekt av hverdagslivet som vi ikke hadde fått øye på hvis han ikke trakk sammenligninger mellom teateret og hvordan vi samhandler til daglig. Sosiologien er full av slike metaforer – som kropp, funksjon, felt etc som ofte kommer fra andre vitenskapelige felt som for eksempel biologi og fysikk. Metaforer er et grep for kreativ teoretisering. I svaret bør studentene være så kreative som mulig, og det er ingen svar som er «feil her». De kan forholde seg til studenter fra ulike fag, til ulike typer av studenter (strategiske, late, arbeidsomme, sosiale etc.).

Lange spørsmål:

1. For det første, gjør rede for hva analysenivåene 'mikro', 'meso' og 'makro' innebærer i sosiologi og diskuter deres betydning for teoretisering. For det andre, velg ett av følgende sosiale problemer: (1) stigende energipriser, (2) global oppvarming eller (3) rasisme mot innvandrere. Gjør rede for noen makroårsaker til problemet, hvordan disse påvirker individer på mikronivå, og hvordan individuell atferd bidrar til problemet på makroskalaen. Tegn en original figur som kartlegger disse sammenhengene

Ideen om "analysenivåer" er ideen om at sosialt liv forekommer på tvers av en rekke romlige og tidsmessige skalaer, alt fra et flyktig ansikt-til-ansikt møte til fremveksten og fall av globale imperier. Studenten skal velge et av de sosiale problemene og diskutere tilbakemeldingssløyer mellom årsakene til dette sosiale problemet slik de oppstår på makro- og mikroskalaene til sosiologisk analyse. Mer avanserte svar kan påberope seg konseptet "fremvekst" (emergence) for å forklare hvordan mikroskalafenomener på en skala skiller seg fra de på en annen, og hvordan mikrososial dynamikk kan multiplisere og påvirke den makrososiale ordenen. Diagrammer bør tydelig merke minst to analysenivåer (mikro og makro) og kan også inkludere et tredje (meso). Det bør også være piler eller lenker som indikerer årsaks-påvirkninger mellom de ulike analysenivåene.

2. Tenk deg at du prøver å utvikle en ny teori som forklarer hvorfor noen studenter fortsetter på UiO mens andre slutter. Beskriv tre verktøy eller teknikker diskutert i forelesningene som kan hjelpe deg med å utvikle nye begreper, typologier eller hypoteser, og forklar hvordan hver av dem bidrar til teoretiseringsprosessen.

Det er mange potensielle svar på dette spørsmålet da vi diskuterte mange forskjellige verktøy og teknikker for å hjelpe til med å utvikle nye begreper, typologier og hypoteser. Disse inkluderer induksjon, deduksjon, abduksjon, den komparative casestudiemetoden, metaforer, analogier, idealtyper, divergerende tenkning, konvergent tenkning, øke sjansene for serendipitous oppdagelse, gjennomføre en forstudie, reframing av problemer i form av det motsatte, eller noen av de andre heuristikkene nevnt i Jaccard og Jacoby. Studenten skal deretter forklare spesifikt hvordan verktøyet eller teknikken bidrar til å utvikle nye begreper, typologier eller hypoteser.

Kursspesifikke karakterbeskrivelser for SOS2000:

Karakter	Generell beskrivelse	Kursspesifikk beskrivelse
A - Utmerket	Enestående ytelse som klart utmerker seg	Kandidaten viser et høyt kunnskapsnivå, med meget god forståelse for emnets temaer og problemområder og meget god innsikt i emnets pensum. Perspektiver, teorier og begreper fra kurset presenteres, diskuteres og eksemplifiseres på en presis, faglig sikker og reflektert måte.
B - Veldig bra	En veldig god prestasjon	Kandidaten viser god forståelse for emnets temaer og problemområder og god innsikt i emneplanen. Perspektiver, teorier og begreper fra kurset er tydelig presentert og diskutert og eksemplifisert på en akseptabel måte.
C - Bra	En gjennomgående god presentasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder	Kandidaten viser tilfredsstillende innsikt i emneplanen på de fleste områder. Perspektiver, teorier og begreper fra kurset presenteres, diskuteres og eksemplifiseres på en oversiktlig måte.
D - Ganske bra	En akseptabel prestasjon med noen betydelige mangler	Kandidaten viser innsikt i deler av emnets tema og kan forklare noe av pensum, men har mangelfull innsikt på flere områder. Besvarelsen er preget av upresise formuleringer, faglig usikkerhet og mangler i forståelsen av emnets perspektiver og begreper.

E - Tilstrekkelig	Ytelsen tilfredsstiller minimumskravene, men ikke mer	Kandidaten viser begrenset kunnskap om emnets emner og har mangelfull oversikt over pensum. Svaret er preget av store kunnskapshull og dårlig formuleringsevne. Perspektiver og begreper er mangelfullt forklart og til dels feil gjengitt.
F - Mislyktes	Ytelse som ikke tilfredsstiller de faglige minimumskravene	Kandidaten viser svært begrenset innsikt i emnets tema og pensum.